

ZBORNİK RADOVA

Četvrti međunarodni naučni skup

DANI PORODIČNOG PRAVA

„Pravna zaštita odraslih osoba“

Posvećen

Prof. Dr. Nerimani Traljić

Povodom 80. rođendana

Mostar, 2016.

ZBORNİK RADOVA

Četvrti međunarodni naučni skup

DANI PORODIČNOG PRAVA
„Pravna zaštita odraslih osoba“

Posvećen

Prof. Dr. Nerimani Traljić
Povodom 80. Rođendana

Izdavač - Publisher

Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru
Law Faculty of University Džemal Bijedić Mostar

Glavni urednik - Editor in Chief

Prof. dr. Suzana Bubić

Uredništvo - Editorial Board

Prof. dr. Suzana Bubić, glavni i odgovorni urednik - Editor in Chief,
prof. dr. Zoran Ponjavić, prof. dr. Nenad Hlača, prof. dr. Maja Čolaković,
doc. dr. Rebeka Kotlo, dr. sc. Stefan Pürner

Prof. dr. Nerimana Traljić

ISSN 2303-6052

Adresa Uredništva: Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Pravni fakultet,
Mostar, Maršala Tita b.b.

pravnih instituta ne smije biti svedena isključivo na puko prenošenje ekonomskih dobara ili jačanje imovinskog statusa određenog kruga lica, nego se njihova svrha ostvaruje i u smjeru jačanja unutarporodične lojalnosti i međusobnog uvažavanja i poštovanja, pa čak i izdržavanja među članovima porodice. Pri tome, nije važno da li su nasljednici invalidna lica ili ne, sve dok ne načine kakvo djelo koji ih može udaljiti od statusa redovnog ili nužnog zakonskog nasljednika (npr. nedostojnost za nasljeđivanje, isključenje i lišenje nužnog nasljednog dijela).

Dr. sc. Huseinspahić Ajdin, Assistant Professor
Faculty of Law, University of Zenica

THE HISTORIC AND POSITIVE-LEGAL ROLE OF INHERITANCE LAW IN THE SERVICE OF SOCIAL PROTECTION OF FAMILY

Summary: Examining the development of any legal institute is insufficient if the same is not approached from several directions and does not take account of all the influences that have contributed to its development. Consequently, in this work we are using the comparative approach and by focusing on a specific group of inheritance relations that have the objective to protect potentially „vulnerable“ categories of persons (relatives) we are aiming the actualization of socio-economic aspects of inheritance law provisions serving families with all its functions, which were determined, but not limited, their character since the original community to this day. Thus, the provisions on regular legal inheritance have often been corrected based on needs or limited abilities of a certain circle of regular successor, legitimizing them at the same time to receive the status of necessary successor or giving them the right to increase their hereditary parts by means of pre-defined and specific circumstances, but at the expense of other persons, whether they are considered regular or testamentary legal heirs, or third persons.

Keywords: inheritance law, family, special circumstances in inheritance.

Dr Dušica Palačković, redovni profesor,
Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI I MEĐUNARODNI STANDARDI ZAŠTITE LICA SA MENTALNIM SMETNJAMA

Sažetak: Revolucionarno novi pristup pravima osoba sa invaliditetom, odnosno model ljudskih prava, polazi od autonomije volje, slobode izbora, nezavisnosti i ravnopravnosti ali prihvata i princip univerzalnosti poslovne sposobnosti. U radu su analizirani standardi koje u kontekstu ovakvog pristupa promoviju ključna međunarodna akta, pre svih Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom i regulativa EU. Predmet pažnje su standardi koji su od posebne važnosti u oblasti materijalnog i procesnog prava, posebno u postupku u kome se utvrđuju uslovi za lišenje poslovne sposobnosti. U odnosu na opšti princip jednakosti pred zakonom posebno su analizirani načini kojima se omogućava ovim licima realizacija poslovne sposobnosti, odnosno modeli potpomognutog odlučivanja. Standardi ravnopravnosti, proporcionalnosti, participacije i informisanosti znače i suštinski novi pristup poslovnoj sposobnosti lica sa invaliditetom i uslovljavaju potrebu izmene klasičnog modela zamenskog odlučivanja, a praksa pokazuje brojnost i različitost modela u nacionalnim pravnim sistemima i otvara problem adekvatnosti.

Ključne reči: autonomija ličnosti, univerzalnost poslovne sposobnosti, potpomognuto odlučivanje

1. Uvodna razmatranja

Najviši nivo, ideal u odnosu na priznanje fundamentalnog principa autonomije ljudskih bića je u priznanju autonomije osoba sa invaliditetom, pa i poslovne sposobnosti u skladu sa njenim prirodnim domaćajem, odnosno obimom.¹ Ovakav stav svakako je, u najvećoj meri, posledica činjenice da su osobe sa invaliditetom, mentalnim, a rede i fizičkim, jedna od posebno osetljivih društvenih grupa, tzv. "društveno ranjive osobe" (*"socially vulnerable persons"*). Posledice mentalnih i psihosocijalnih nesposobnosti su brojne, a mogu biti svedene na veoma visok nivo stigmatizacije i diskriminacije, visok nivo psihičkog i seksualnog zlostavljanja (nasilja), brojne restrikcije u odnosu na politička i građanska prava, otežano ili onemogućeno participiranje u javnim poslovima, odnosno uključivanje u zajednicu, zatim da je ovim osobama otežan

¹ Mégret F., *Disabilities Convention: Human Rights of Persons with Disabilities or Disability Rights?*, Human Rights Quarterly, Vol. 30, No 2 (May, 2008), str. 512., dostupno na: http://www.jstor.org/stable/20072851?seq=17#page_scan_tab_contents, 08.03. 2016.

